לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו
למען אנסנו הילך בתורתי אם לא׃ והיה ביום
הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על
אשר ילקטו יום יום׃ ויאמר משה ואהרן
אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי יהוה הוציא
אתכם מארץ מצרים׃ ובקר וראיתם את כבוד
יהוה בשמעו את תלנתיכם על יהוה ונחנו מה כי
תלונו עלינו׃ ויאמר משה בתת יהוה לכם בערב
בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע יהוה את
תלנתיכם אשר אתם מלינם עליו ונחנו מה לא
עלינו תלנתיכם כי על יהוה׃ ויאמר משה אל
אהרן אמר אל כל עדת בני ישראל קרבו לפני
יהוה כי שמע את תלנתיכם׃ ויהי כדבר אהרן אל
כל עדת בני ישראל ויפנו אל המדבר והנה כבוד
יהוה נראה בענן׃ וידבר יהוה אל
משה לאמר׃ שמעתי את תלונת בני ישראל דבר
אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר
תשבעו לחם וידעתם כי אני יהוה אלהיכם׃ ויהי
בערב ותעל השלו ותכס את המחנה ובבקר היתה
שכבת הטל סביב למחנה׃ ותעל שכבת הטל
והנה על פני המדבר דק מחספס דק ככפר
על הארץ׃ ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו
מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה
אלהם הוא הלחם אשר נתן יהוה לכם לאכלה׃
זה הדבר אשר צוה יהוה לקטו ממנו איש לפי

לחמא מן שמיא ויפקון עמא
וילקטון פתגם יום ביומיה בדיל
דאנסינון היהכון באוריתי
אם לא׃ ויהי ביומא שתיתאה
ויתקנון ית דייתון ויהי על
חד תרין על דילקטון יום
יום׃ ואמר משה ואהרן
לכל בני ישראל ברמשא ותדעון
ארי יי אפיק יתכון מארעא
דמצרים׃ ובצפרא ותחזון
ית יקרא דיי כד שמיע
קדמוהי תרעמתכון על
יי ואנחנא מה ארי מתרעמין
עלנא׃ ואמר משה בדיתן
יי לכון ברמשא בסרא
למיכל ולחמא בצפרא
למסבע כד שמיע קדם יי
תרעמתכון די אתון מתרעמין
עלוהי ואנחנא מה לא עלנא
תרעמתכון אלהין על מימרא
דיי׃ ואמר משה לאהרן
אמר לכל כנשתא דבני ישר׳
קרובו קדם יי ארי שמיען
קדמוהי תרעמתכון׃ והוה
כד מליל אהרן עם כל
כנשתא דבני ישראל
ואתפניאו למדברא והא יקרא
דיי אתגלי בעננא׃
ומליל יי׃ שמיע קדמי תרעמת
בני ישראל מליל עמהון למימר
בין שמשיא תיכלון בסרא
ובצפרא תסבעון לחמא
ותדעון ארי אנא יי אלהכון׃
והוה ברמשא וסליקת סלוי
וחפת ית משריתא ובצפרא
הות נחתת טלא סחור סחור
למשריתא׃ וסליקת נחתת
טלא והא על אפי מדברא
דעדק מקלף דעדק כגיר
כגלידא על ארעא׃ וחזו
בני ישראל ואמרו גבר
לאחוהי מנא הוא ארי
לא ידעין מה הוא ואמר
משה להון הוא לחמא
די יהב יי לכון למיכל׃
דין פתגמא די פקיד יי
לקוטו מניה גבר לפום
מיכליה עומרא לגולגלתא
מנין נפשתכון גבר

[illegible] ולא יצאו בשבת ללקוט: והיה משנה ליום ולמחרת: משנה על אשר היו רגילין ללקוט יום יום של שאר השבוע. [illegible] ערב: וידעתם כי יי׳ הוציא וגו׳ לפי שאמרתם לנו כי הוצאתם אותנו תדעו כי לא אנחנו המוציאים אלא יי׳ הוציא אתכם שיגיז להם את השלו: ובקר וראיתם וגו׳ לא על הכבוד של ענן והנה כבוד יי׳ נראה בענן נא׳ אלא כך אמ׳ להם ערב וידעתם כי יכולת בידו ליתן תאותכם ובשר יתן לכם אך לא בפנים מאירות יתננה לכם כי שלא כהוגן שאלתם אותו ומכרס מלאה. והלחם ששאלתם לצורך ברדתו בבקר תראו את כבוד אור פניו שיורידהו לכם דרך חיבה. בבקר שיש שהות להכינו וטל מלמעלה וטל מלמטה כמונח בקופסא: את תלונתיכם על יי׳ כמו אשר על יי׳: ונחנו מה מה אנחנו חשובים כי תלינו עלינו: תלינו עלינו את הכל את בניכם ונשיכם ובנותיכם וערב רב. ועל כרחי אני זקוק לפרש תלינו בלשון תפעילו מפני דגשותו וקריאתו שאילו היה רפוי הייתי מפרשו בלשון תפעלו כמו וילן העם על משה. עכשיו היה דגוש ואין בו יו״ד ונקרא תלינו הייתי מפרשו לשון תלונו. עכשיו הוא משמע תלינו אחרים כמו במרגלים וילינו עליו את כל העדה: בשר לאכל ולא לשבוע לימדה דרך ארץ שאין אוכלין בשר לשבוע. ומה ראה להוריד לחם בבקר ובשר בערב לפי שהלחם שאלו כהוגן שאי אפשר לאדם בלא לחם. אבל בשר שאלו שלא כהוגן שהרבה בהמות היו להם ועוד שהיה אפשר להם בלא בשר. לפיכך נתנה להם בשעת טורח שלא כהוגן: אשר אתם מלינים את אחרים השומעים אתכם מתלוננים: קרבו למקום שהענן יורד: השלו מין עוף הוא ושמן מאד: היתה שכבת הטל שוכב על המן ובמקום אחר הוא אומר וברדת הטל יורד על הארץ והמן יורד עליו וחוזר ויורד טל עליו והרי הוא כמונח בקופסא: ותעל שכבת הטל כשהחמה זורחת עולה טל שעל המן לקראת החמה כדרך טל עולה לקראת החמה אף אם תמלא שפופרת ביצה טל ותסתום פיה ותניחנה בחמה היא עולה מאליה באויר. ורבותינו אמרו שהטל עולה מן הארץ באויר ונתגלה שכבת הטל נתגלה המן וראו והנה על פני המדבר דבר דק מחספס מגולה ואין דומה לו במקרא. ויש לומר מחספס לשון חפיסה ודלוסקמא שבלשון משנה כשנתגלה משכבת הטל ראו שהיה דבר דק מחוספס בתוך בין שתי שכבות טל. ואונקלוס תרגם מקלף לשון מחשוף הלבן: ככפור

[illegible] גליד כגלידא [illegible] גיר [illegible] והוא [illegible] על הארץ [illegible] דק היה כגיר [illegible] גליד על ארעא [illegible] והוא [illegible] פירשו דק ככפור [illegible] דק [illegible] ואונקלוס [illegible] לשון העברית [illegible]

נחל קישון גרפם נחל קדומים נחל קישון
תדרכי נפשי עז׃ אז הלמו   עקבי סוס מדהרות
דהרות אביריו׃ אורו מרוז אמר מלאך
יהוה ארו ארור ישביה   כי לא באו לעזרת יהוה
לעזרת יהוה בגבורים׃ תברך מנשים
יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תברך׃ מים שאל
חלב נתנה בספל אדירים הקריבה
חמאה׃ ידה ליתד   תשלחנה וימינה
להלמות עמלים והלמה סיסרא
מחקה ראשו ומחצה   וחלפה רקתו בין
רגליה כרע נפל   שכב בין רגליה כרע
נפל באשר כרע שם   נפל שדוד
בעד החלון נשקפה   ותיבב אם סיסרא
בעד האשנב   מדוע בשש

עורי עורי דבורה [illegible] שבח [illegible] ובתחלתו [illegible]
שנתגאתה [illegible] שריד [illegible]
ירד ירדה כמו לרד [illegible] גוים׃ שריד ישראל יהיה באדירי אוכלוסים [illegible]
לי בגבורים ירדה לי את גבורי האומות׃ מני אפרים [illegible]
שורש יהושע בן נון [illegible] עמלק [illegible]
[illegible] את עמלק [illegible]
אחריך [illegible]
[illegible]
[illegible] ושרי ביששכר [illegible]
[illegible] שבעתים בתורה יודעים בינה לעתים
[illegible] ושאר העם
[illegible] בעמק שלח ברגליו [illegible]
[illegible] בפלגות ראובן [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]